

האם צדק דוד כשמסר את צאצאי שאל לידי הגבעונים?

ש"א כ"א

1. רש"י שמואל ב פרק כא פסוק א:

על אשר המית את הגבעונים - כשהרג נוב עיר הכהנים המית מהם ז' שני חוטבי עצים ושני שואבי מים ושמש וחזן וסופר כך מפורש בגמרא ירושלמית בסנהדרין, ורבותינו אמרו מתוך שהרג את הכהנים שהיו מספיקין להם מזון העלה עליו הכתוב כאלו המיתם.

2. רש"י שמואל ב פרק כא פסוק ב:

בתתו לב לגקות ולטהר את ישראל ולעשות צרכיהם בקש להרגם וקנאה זו לטובה כמו המקנא אתה לי (במדבר י"א כ"ט) וכן בקנאו לה' דיהוא זהו פשוטו.

3. רד"ק שמואל ב פרק כא:

ועוד מפני שרימו את ישראל וגנבו את דעתם ובטעות נשבעו להם נשיאי העדה וקנא שאל בדבר זה והרג מהם וגירש מהם הנשארים שלא ישבו בארץ ישראל. ואף על פי שנראה כי לכוונה טובה עשה זה שאל, נענש על המעשה הזה, כי יהושע נביא ה' נתנם להיות חוטבי עצים ושואבי מים לבית ה', וכדי לקיים השבועה שנשבעו להם לא רצה להרגם, אף על פי שבטעות נשבעו להם, כדי שלא יהיה בדבר חלול השם... ושאל לא חשש לחלול השם על השבועה לפיכך נענש זרעו בדבר זה.

4. שמואל א פרק כ:

(מב) ויאמר יהונתן לדוד לדל לשלום אשר נשבענו שנינו אנחנו בשם ה' לאמר ה' יהיה ביני ובינך וביני וביני וביני וביני עד עולם:

5. שמואל א פרק כד:

(כא) ועתה השבעה לי בה' אם תקרית את זרעי אחרים ואם תשמיד את שמי מבית אבי: (כב) וישבע דוד לשאל וילך שאל אל ביתו ודוד ואנשיו עלו על המצודה:

7. ש' ייבין, אנציקלופדיה מקראית כרך ב, ערך: דוד, טור 636:

דוד מצא כאן שעת כושר להיפטר משרידי בית שאל שאפשר עוד היו עלולים לרכז סביבם תנועות מרי ומרד.

8. ג' גליל, מקרא לישראל, שמואל ב, עמ' 163:

למעשה מסתתרת כאן כנראה מזימה של דוד להשמיד את כל צאצאי שאל שהיו ראויים לרשת את אביהם.

9. רד"ק שמואל ב פרק כא:

ואם תאמר, מפני מה נענש זרעו במה שחטא הוא? יתכן כי אלו הבנים היו מההורגים הגבעונים; גם יתכן כי לא היו אלה השבעה מההורגים, שהרי קטנים היו אז... זה העונש לא היה מידי אדם, כי כשאמר הכתוב 'לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות' לא אמר אלא במיתה בידי אדם, שאין לבית דין לענוש האב על הבן ולא הבן על האב, אבל בידי שמים כתיב 'פוקד עון אבות על בנים' וגו', והוא כשהבנים אינם צדיקים, כמו שאמרו כשאוהזין מעשה אבותיהם בידיהם. וזו המיתה, אף על פי שהיתה בידי אדם, במצות האל היתה והרי היא כמיתה בידי שמים.

10. י' זקוביץ, דוד – מרועה למשיח, עמ' 74:

הקורא התמים יסיים את קריאתו בספר שמואל באמונה כי ה', ולא דוד, גזר את דינם של שאול וביתו ומיצהו עד תום. הקורא התמים פחות עלול לחשוד כי ההיסטוריוגרף הדוידי הוא שניקה אותו מחדש, ואין לי אלא להותיר בידי הקורא את הבחירה לאיזה מחנה ברצונו להצטרף...

11. תלמוד ירושלמי מסכת קידושין פרק ד הלכה א:

מתחילת הקציר עד נתך מים עליהם מלמד שהיו תלוין משה עשר בניסן עד שבעה עשר במרחשון.

12. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף עח עמוד ב:

ויאמר ה' אל שאול ואל בית הדמים על אשר המית הגבעונים, אל שאול - שלא נספד כהלכה, ואל בית הדמים - על אשר המית הגבעונים.

13.

פרשת הגבעונים (פרק כ"א)	פרשת המפקד (פרק כ"ד)
וּבִקֵּשׁ שְׂאוּל לְהַכְתֵּם בְּקִנְאָתוֹ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהוֹדָה:	(א) וַיִּסֹּף אִף ה' לְחַרּוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּסַּת אֶת דָּוִד בְּהֵם לֵאמֹר לֵךְ מִנָּה אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֶת יְהוּדָה:
(א) וַיְהִי רָעַב בַּיָּמֵי דָוִד שְׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה.	(יג) וַיָּבֵא גַד אֶל דָּוִד וַיְגִד לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲתִבּוֹא לְךָ שֶׁבַע שָׁנִים רָעַב בְּאַרְצְךָ אִם שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים נִסְדָּ לִפְנֵי צָרִיד וְהוּא רֹדֵףךָ וְאִם הָיִית שְׁלֹשֶׁת יָמִים דָּבָר בְּאַרְצְךָ (דה"א כ"א) (יא) וַיָּבֵא גַד אֶל דָּוִד וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר ה' קִבֵּל לְךָ: (יב) אִם שְׁלוֹשׁ שָׁנִים רָעַב וְאִם שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים נִסְפָּה מִפְּנֵי צָרִיד...
(יד) וַיַּעֲתֶר אֱלֹהִים לְאַרְצָ אַחֲרֵי כֵן	(כה) וַיַּעֲתֶר ה' לְאַרְצָ וַתַּעֲצֵר הַמַּגֵּפָה מֵעַל יִשְׂרָאֵל:

תגובות, שאלות והערות יתקבלו בשמחה: abazak@herzog.ac.il